

Verslag Osse bewonersbijeenkomsten Verkenning Duurzame Polder - september en oktober 2022

Inleiding

Op 20 en 21 september en op 4 oktober 2022 hebben er in resp. Oss, Geffen en Lith een drietal bewonersbijeenkomsten Duurzame Polder plaatsgevonden. In de gemeente Den Bosch hebben ook een drietal identieke bijeenkomsten plaatsgevonden. Hiervoor is een apart verslag gemaakt.

1. Wat was het doel van deze reeks bewonersbijeenkomsten?

Het doel van de bijeenkomsten was drieledig:

1. Het informeren over het proces van de aankomende jaren uitgezet in tijd;
2. Toetsen en laten aanvullen van de opgehaalde kansen en waarden in juni en september/oktober 2019 bij bewoners aan de hand van verschillende thema's;
3. Bewoners de mogelijkheid geven om aan de projectorganisatie vragen te stellen en zorgen te delen.

2. Wie hebben zich aangemeld?

- Gemeente Oss heeft per reguliere post ongeveer 35.000 brieven verstuurd aan bewoners van de gemeente Oss in een straal van 2,5 kilometer van het verkenninggebied. Daarmee zijn actief veel bewoners individueel geattendeerd op wat er speelt. Daarnaast is de uitnodiging via website, de nieuwsbrief en gemeentelijke kanalen verspreid.
- Voor de bijeenkomsten in gemeente Oss hebben zich ongeveer 445 mensen aangemeld. Op de avonden zelf zijn er ongeveer 310 bezoekers aanwezig geweest. (Oss: +/- 115; Geffen: +/-75; en, Lith: +/-120).
- De deelnemers bestonden voor het grootste gedeelte uit bewoners verder waren er ook initiatiefnemers, vertegenwoordigers van wijk- en dorpsraden en belangenorganisaties en raadsleden aanwezig.

3. Wat was er te zien, te horen en te delen?

- De drie bijeenkomsten in Oss (en de drie bijeenkomsten in Den Bosch) kenden eenzelfde opbouw en inhoud. Een plenaire start voorgezeten door een onafhankelijk voorzitter met uitleg van de projectmanager en omgevingsmanager. Hierna konden de bezoekers zich verspreiden over de zaal en zich laten informeren, vragen stellen en hun belang en/of idee op diverse manieren delen.
 - Tijdens het plenaire gedeelte kregen bewoners de mogelijkheid om vragen te stellen en om zorgen te delen die relevant zijn voor alle bewoners. De vragen en zorgen gingen

onder andere over gezondheidsrisico's, het laagvlieggebied van Defensie, het proces en de afstand van 1 en 2 kilometer tot de bebouwde omgeving. Op een aantal vragen kan nog geen antwoord worden gegeven omdat hierover pas in een vervolgfase meer duidelijkheid komt. De overige vragen en antwoorden zijn terug te vinden op de website onder [veelgestelde vragen](#). Vragen over individuele situaties zijn hierin niet opgenomen.

- De opgehaalde kansen en waarden aan de hand van een aantal thema's tijdens de bewonersavonden in 2019 zijn getoetst door de bezoekers de gelegenheid te geven hierop te reageren aan de hand van het stellen van de volgende vraag: *'Wat wilt u toevoegen aan wat we hebben opgehaald tijdens de bewonersbijeenkomsten van juni 2019?'*.
- De thema's zijn: Landbouw, recreatie, cultuurhistorie, natuur en biodiversiteit, wonen en gezondheid.
- Er was gelegenheid om middels een ideeënbus suggesties en ideeën aan te dragen.
- In de bijlage zijn de getoonde banners en presentatie gevoegd.

4. Welke informatie is er opgehaald?

Onderstaande twee paragrafen geven een overzicht van de informatie die is opgehaald.

4.1 'Wat wilt u toevoegen aan wat we hebben opgehaald tijdens de bewonersbijeenkomsten van juni 2019?'

Deze vraag is gesteld aan de bezoekers van de bewonersavonden. Bezoekers konden het antwoord op deze vraag schrijven op geeltje en plakken op een bord. Onderstaand een overzicht van wat is opgehaald:

Water en landbouw:

- Benutten beleidsdoelen EU: 25% biologische landbouw;
- Geen veeteelt of eindeloze maisvelden voor het vee;
- Meer bloemen en biodiversiteit in de landbouw;
- Grondwaterstand op peil voor de ruiverkaveling;
- Meer landbouwareaal geschikt voor insecten.

Natuur, landschap en biodiversiteit:

- Vogels naar randen van het roze gebied lokken/trekken ver van de windmolens vandaan in combinatie met extra water opvangen voor droge tijden;
- Wieken beter markeren om vogelsterfte te voorkomen;
- Natuur Netwerk Brabant ondervindt geen enkele hinder van nieuw te bouwen windmolens en dat houden we zo;
- SOVON heeft de gevoeligheidskaarten voor broedvogels en niet-broedvogels ontwikkeld. Hoop dat die volop gebruikt gaan worden;
- Vis in de sloot en bloemrijke bermen;
- Binnen de polder andere gebieden geschikt maken voor broeden;

- Zorg voor een groen beplantingsplan dat het industriële gezicht van het grootschalige windmolenpark neutraliseert.

Recreatie:

- Goede en veilige fietspaden en verlichting zodat de veiligheid van fietsers en voetgangers beter wordt;
- Zorg om recreatie in zoekgebied polder. Prioriteit ligt bij natuur en landbouw;
- Niet nog meer woningen of recreatie, maar open gebied behouden. Recreatie vooral bij Maas houden;
- Goed fietspad Lith-Oss en van Oss naar Rosmalen door de polder;
- Een mooi wandelpark midden in het gebied met juiste begroeiing.

Cultuurhistorie:

- Zichtbaar maken van de geschiedenis van de toekomst romeinen en energieopwekking;
- Struinpaden en cultuurtoelichting voorbeeld pad rondom soldatenwiel bij Lith- Maren Kessel;
- Storytelling: Zuiderwaterlinie zichtbaar maken;
- Zorgpunt geologie: geeft een diepe fundering mogelijk ongewenste beïnvloeding van aardlagen onderling (meandergebied Maas).
- Cultuurhistorisch erfgoed behouden voor de jeugd, zoals de vroegere woonboerderij Ussen.

Klimaatadaptatie:

- Klimaatadaptatie een plek geven in het plangebied;
- Bijdrage tegen hittestress.

Financiële participatie:

- Lokale opwek ook lokaal leveren biedt kansen om energie betaalbaar te houden en ook leveringszekerheid. In combinatie met opslag;
- Lokaal eigendom is financiële participatie/delen in de opbrengsten maar vooral ook zeggenschap en eigen regie over onze energievoorziening;
- Ik wil als burger participeren. Liever geen grote projectontwikkelaars.
- Obligaties voor deelname: wie kan daarop inschrijven? Hele gemeente Oss of alleen omwonenden?
- Goed nadenken over energieopslag (accu's of waterstof) en bekijken wat de mogelijkheden zijn voor de bewoners met zonnepanelen om via het elektriciteitsnet stroom te kunnen leveren en gebruiken via deze mega accu zodat niet ieder huis een eigen accu nodig heeft;
- Gaarne onderzoeken of energieopslag toegepast zou kunnen worden volgens het CESAR systeem (cesar-energystorage.com). Hiermee loopt momenteel een pilot in Boekel (www.ecodorpboekel.nl);
- Denk bij participatie bij uitgifte ook aan mensen met een smalle beurs (bv. aanbetsaling in termijnen of door de opbrengst);
- Persoonlijke participatie (mede-eigenaar) vergroot de betrokkenheid en acceptatie;
- Benut de 50% opbrengst voor maatschappelijke opgave o.a. om boeren te laten omschakelen naar duurzaam nieuw verdienmodel;

- Laat omgeving vooral in niet zonnige periode (geen zonnestroom) meeprofiteren van de windenergie uit de polder;
- Fonds waaruit aanpassingen gedaan kunnen worden op de Gewandeweg, zodat dorpen minder belast worden met vrachtverkeer
- Kan er flankerend beleid komen voor de overlast door bv lagere energieprijzen of subsidie op accu's en zonnepanelen?
- Soms worden molens stil gezet omdat het elektriciteitsnet al vol zit en er weinig afname is. Is het mogelijk om op die momenten elec auto's van onze gemeente op te laden op een centraal oplaadplein tegen geringe kosten?
- Regelen dat het licht van de turbines ook uit kan;

Wonen en gezondheid:

- Doen, maar met zoveel mogelijk aandacht voor omgeving en beperken overlast;
- Regelen dat het licht van de turbines ook uit kan;
- 2km afstand in Oss ook voor de 3000 woningen die gebouwd gaan worden;
- Zorg voor toekomstige inwoners;
- Knelpunt woningopgave en energieproductie;
- Zoveel mogelijk molens bij elkaar plaatsen, zodat overlast en schade wordt beperkt;
- Als de windmolens voorkomen dat Den Bosch woonwijken uitbreiden nog verder richting Oss en andersom dan is dat top.
- TNO onderzoek wijst waardedaling woningen aan van 3,8% binnen 2,5 km ;
- Afstand tot Amsteleind is geen keuze ivm woningnood;
- Laat ajb de polder de polder blijven. Niet nog meer woningen of recreatie, maar open gebied behouden. Recreatie vooral bij Maas houden;
- Maak van de Gewandeweg een veilige en beter bruikbare ontsluitingsroute van en naar Den Bosch. Dat ontlast de a59;
- Wordt er vooraf een nulmeting uitgevoerd t.o.v. laagfrequent geluid?
- Organiseer excursies naar andere windprojecten.
- Knelpunten verkeer oplossen in de integrale gebiedsontwikkeling;

Proces:

- Ga kijken en luisteren bij gemeenten en woongroepen die al verder zijn en ervaringen hebben;
- Doen, maar met zoveel mogelijk aandacht voor omgeving en beperken overlast;
- Het zou goed zijn om de berekeningen te publiceren inclusief betrouwbaarheidsintervallen;
- Voor en tegengeluiden over gezondheid. Objectieve deskundigen m.b.t. zorg over gezondheid.
- Organiseer excursies naar andere windprojecten.
- Wordt er vooraf een nulmeting uitgevoerd t.o.v. laagfrequent geluid?

Divers:

- Kabels van de hoogspanning onder de grond brengen. Verbindingen van de molens hiervoor gebruiken;
- Duurzame innovatieve inrichting (verlichting); oevers; meanderen; biobased materialen; voorbeeld voor Nederland;

- Zorg voor lokaal H2 tankstation;
- Eerst bedrijfsdaken vol leggen met zonnepanelen en verplichten;
- Eerst alle daken vol met zonnepanelen voordat we ons probleem afschuiven op de natuur door molens te plaatsen;

4.2 Wat is er opgehaald uit de ideeënbus?

20 september 2022 - Oss

Geen reacties.

21 september 2022 – Geffen

1. Organiseer excursies naar andere windparken. Bij voorkeur in lokaal eigendom;
2. Wieken beter markeren (verven) om vogelsterfte te verminderen;
3. Breder onderzoek naar gevolgen als het gaat over klimaatadaptatie. Nergens wordt in de NRD de veiligheidsrisico's benoemd die het direct gevolgd zijn van ongecontroleerde dijkdoorbraken langs het stroomgebied van de Maas.

04 oktober 2022- Lith

1. Meer inzicht in vliegroutes vanwege het geluid;
2. Specialisten zelf uitnodigen om toelichting te geven over specifieke onderwerpen;
3. Gemeente laten teruggeven aan de regering dat er niet goed is nagedacht over taakstelling gemeente als het gaat over het plaatsen van de windmolens.

Bijlage I Foto's

Bijlage II Getoonde informatiebanners en informatiepanelen

Hoe kan ik meedelen in de opbrengsten van windenergie?

VOORBEELDEN IN DE PRAKTIJK

Windpark Elzenburg – de Geer (gemeente Oss)

- Op industrieterrein Elzenburg – De Geer komen in eerste instantie 4 windmolens.
- Jaarlijks wordt een deel van opbrengsten gestort in een omgevings- en duurzaamheidsfonds.
- Bedrijven en inwoners kunnen deelnemen via een vorm van obligaties.

Windproject A16 (Provincie Noord- Brabant)

- Rondom de A16 zijn 28 windmolens gepland.
- De opbrengsten van deze molens komen ten goede aan energie projecten van de lokale gemeenschap.
- Inwoners van de A16 zone krijgen de mogelijkheid financieel deel te nemen in de windprojecten.
- Daarnaast komt er de Burenregeling. Dit is een vergoeding om je eigen woning te verduurzamen. Bijvoorbeeld met extra isolatie, (drie)dubbel glas of zonnepanelen.
- De Burenregeling wordt betaald uit de opbrengsten van de windmolens.
- Samen hebben de betrokken gemeenten afgesproken dat inwoners die het meeste hinder van de windmolens ervaren, ook de meeste voordelen zouden moeten ontvangen.
- Voor meer informatie: www.energiea16.nl

Windpark De Rietvelden (gemeente 's-Hertogenbosch)

- Windpark De Rietvelden omvat vier windmolens nabij bedrijventerrein De Rietvelden in 's-Hertogenbosch.
- Het doel is dat één windmolen het gezamenlijke eigendom wordt van huishoudens en bedrijven in de omgeving van het windpark.
- Daarnaast is het doel om jaarlijks een deel van de opbrengsten te storten in een gebiedsfonds voor de omgeving.
- Voor meer informatie: www.windparkderietvelden.nl

Slagschaduw van windmolens

Hoe ontstaat slagschaduw van windmolens?

Slagschaduw

Als een windmolen draait, kan er slagschaduw op een woning vallen. Bijvoorbeeld op de ramen, of in een tuin. Het wordt dan steeds even donker in huis. Het effect is buitenshuis minder groot.

Windmolen kan stoppen bij slagschaduw

Dankzij een stilstandvoorziening kan de windmolen automatisch stoppen met draaien wanneer slagschaduw te lang een gevoelig object (bv. een huis) raakt.

::: Slagschaduw van windmolens :::

Hoe ontstaat slagschaduw van windmolens?

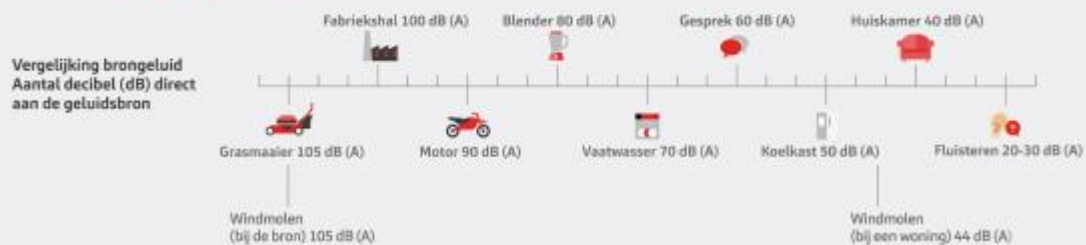
Geluid van windmolens

⋮⋮⋮⋮ Geluid van windmolens ⋮⋮⋮⋮

Wat bepaalt het geluid van windmolens?

Een vergelijking van geluidsbronnen

Thema: Water

Opgehaald in 2019 en beschreven in rapport Verkenning Duurzame Polder:

- Omgeving blijft veilig en bewoonbaar
- Genoeg water in het gebied behouden
- Drinkwatervoorziening behouden
- Gezond en natuurlijk water behouden (onder meer Hertogswetering)
- Scheepvaart behouden
- Niet de polder onder water zetten voor watersport
- Anders omgaan met landbouw is belangrijk voor het verbeteren van de bodem- en waterkwaliteit

Thema: Cultuurhistorie

Opgehaald in 2019 en beschreven in rapport Verkenning Duurzame Polder:

- Archeologische waarden van de bodem beschermen
- Geschiedenis zichtbaar en beleefbaar maken en als inspiratie gebruiken (zoals Beerse Overlaat)
- Erfgoed behouden en versterken (openheid, waterstructuren en agrarisch gebruik), zoals:
 - Zuidenwaterlinie en Beerse Overlaat
 - Eendekooien en de relatie met weidevogelgebieden
 - Lithse dorpspaden en onverharde wegen
 - Maasoevers met de meanderende dorpenstructuur op de dijk

Thema: Recreatie

Opgehaald in 2019 en beschreven in rapport Verkenning Duurzame Polder:

- Uitloopgebied voor dorpen en steden behouden en versterken: gericht op wandelen, fietsen, sporten en vissen
- Randen van polder zijn interessant, maar polder zelf heeft op dit moment weinig te bieden
- Opwekken van duurzame energie biedt kansen voor recreatie
- Bezorgdheid over invloed van windenergie op rust en recreatie
- Spaar andere belangrijke recreatiegebieden en kies voor windenergie op één locatie

Thema: Natuur, landschap & biodiversiteit

Opgehaald in 2019 en beschreven in rapport Verkenning Duurzame Polder:

- Meanderende dorpsstructuur en openheid behouden
- Ecologische verbindingzones behouden en verbeteren
- Biodiversiteit in de leefgebieden van bedreigde planten- en diersoorten behouden en herstellen
- Trek- en foerageroutes voor vogels en vleermuizen beschermen
- Weidevogelgebied (plas-drasgebied) behouden en ontwikkelen
- Eendenkooien behouden
- Zorgen over footprint windturbines
- Omslag naar kringloop- en natuurinclusieve landbouw

Thema: Landbouw

Opgehaald in 2019 en beschreven in rapport Verkenning Duurzame Polder:

- Praten met elkaar, niet over elkaar
- Vruchtbare landbouwgrond in primair agrarisch gebied behouden en versterken voor voedselproductie
- Landbouw als economische motor
- Kansen voor de transitie van de landbouw en aanvullende of nieuwe verdienmodellen
- Windenergie als verdienmodel
- Problematiek omtrent stikstof en onzekere wet- en regelgeving

Recente ontwikkelingen:

- Bij de gemeente Oss loopt het traject 'Uitvoeringsagenda Westelijke Polder', waarbij samen met de boeren verkend wordt hoe een toekomstbestendige landbouw eruit zou kunnen zien en gerealiseerd kan worden. Daarbij rekening houdend met andere maatschappelijke opgaven (bijvoorbeeld. biodiversiteit, water, bodem)

Thema: Wonen & gezondheid

Opgehaald in 2019 en beschreven in rapport Verkenning Duurzame Polder:

- Niets doen is geen optie: duurzame energieopwekking is nodig
- Natuur, landbouw en recreatiemogelijkheden behouden
- Uitloopgebied van de dorpen en steden behouden
- Kwaliteit van een gezonde woon- en leefomgeving behouden:
rust en ruimte in de polder
- Zorgen over effecten van windturbines, met name geluid en slagschaduw
- Zorgen over verandering van uitzicht

Bewonersbijeenkomst Duurzame Polder september – oktober 2022

Jos Piercy, projectmanager
Duco van Dijk, omgevingsmanager

Programma

19.30 uur – 20.15 uur

Opening door voorzitter Arie-Willem Bijl

Aftrap door wethouder Mike van der Geld / Jacco Peter Hooiveld

Het project – animatie

Toelichting door projectmanager Jos Piercy en omgevingsmanager Duco van Dijk

20.15 uur – 20.30 uur

Mogelijkheid voor vragen

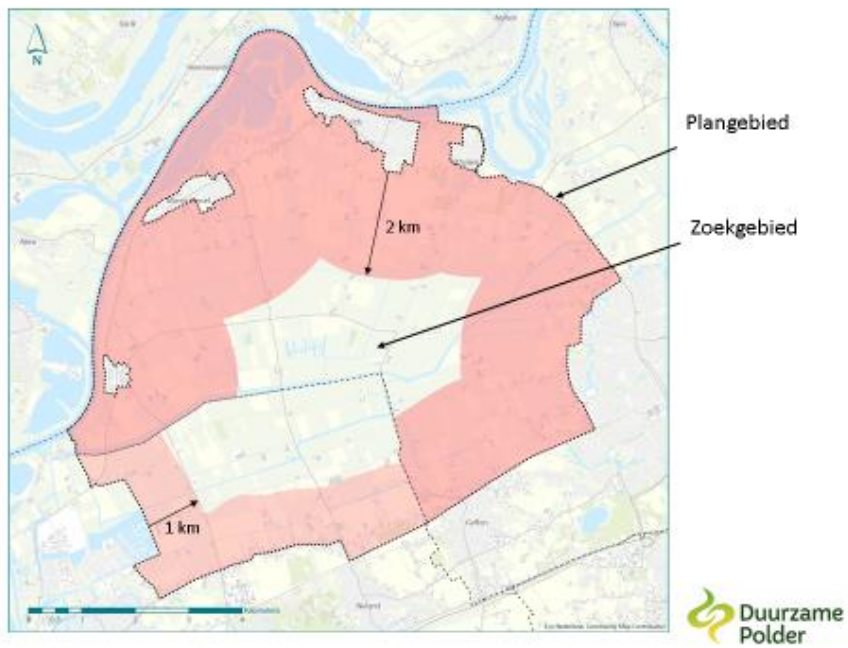
PAUZE 20.30 uur – 20.40 uur

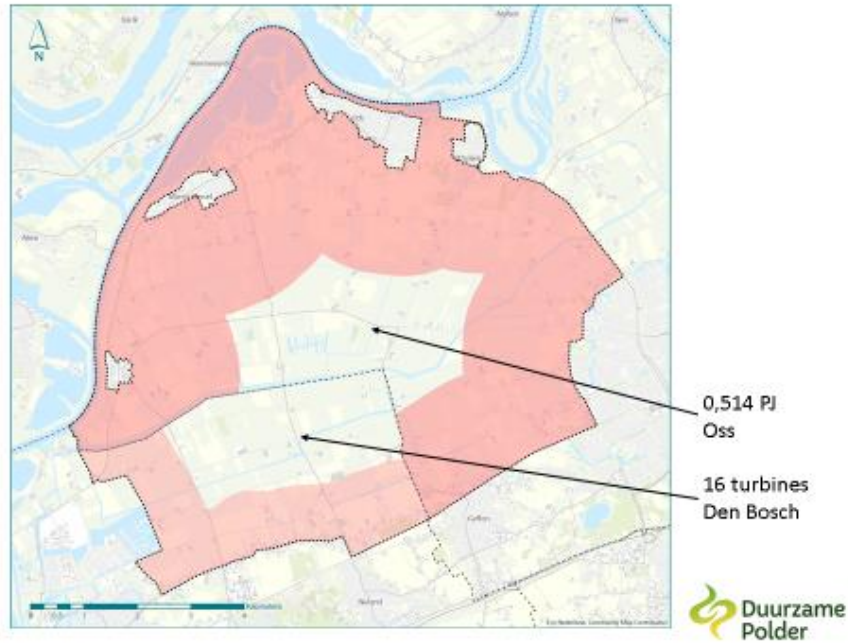
20.40 uur – 21.30 uur

Infomarkt

Animatie

Het ontwikkelproces

1. Tot en met 2019	Verkenning
2. 2019 – 2021	Bestuurlijke afspraken
3. 2022 – 2023	Ontwerpfase
4. 2023	Beoordelingsfase
5. 2024	Ruimtelijke procedure /vergunningfase
6. 2025 – 2027	Financiering en start bouw

Proces en participatie

Varianten en participatiemomenten

- Tot april 2023 werken we verschillende varianten uit
- Uw inbreng is daarbij van grote waarde!
- Bijeenkomsten in september/oktober, november/december 2022 en februari/maart 2023
- Vanaf april 2023 gaan we de varianten beoordelen en keuzes maken
- Uw inbreng is ook dan van grote waarde!
- Bijeenkomsten in mei/juni en oktober/november 2023

Wat hebben we in de verkenning opgehaald?

- Landbouw
- Natuur
- Recreatie
- Cultuurhistorie
- Wonen
- Klimaatadaptatie

Vanavond: informatiemarkt kansen en waarden

- Landbouw, bodem, water en klimaatadaptatie
- Natuur, landschap en biodiversiteit
- Recreatie en cultuurhistorie
- Wonen, gezondheid, geluid, slagschaduw
- Financiële participatie en energieopbrengst

Reacties?

- Reageren op de thema's kan ook via de **online reactietool** op de website
- Reageren kan t/m 9 oktober 2022

Vervolg

- alle opgehaalde inbreng uit de zes avonden en de online reacties verzamelen we en nemen we mee in het vervolgproces
- we luisteren naar alle inbreng maar kunnen niet alle inbreng opvolgen
- per gemeente wordt één verslag van de drie avonden gemaakt
- geen woordelijk verslag, maar samenvatting van alle inbreng
- deze verslagen worden gepubliceerd op de website www.duurzamepolder.nl
- veelgestelde vragen beantwoorden we in de rubriek veelgestelde vragen op de website
- vervolgbijeenkomsten worden aangekondigd via de website en de nieuwsbrief

Informatie?

- www.duurzamepolder.nl

Vragen?

Landbouw, bodem, water en klimaatadaptatie

- Landbouwgrond behouden en versterken
- Transitie en nieuwe verdienmodellen
- Behoud (drink)water, waterberging
- Tegengaan verdroging en bodemdaling

Natuur, landschap en biodiversiteit

- Dorpsstructuur en openheid behouden
- Ecologische verbindingzones en biodiversiteit behouden
- Weidevogelgebied behouden en ontwikkelen (plas-dras)
- Trek- en foerageerroutes vogels en vleermuizen beschermen
- Omslag naar kringloop- en natuurinclusieve landbouw

Recreatie en cultuurhistorie

- Archeologische waarden beschermen
- Geschiedenis zichtbaar en beleefbaar maken
- Erfgoed en uitloopgebied behouden en versterken
- Randen zijn interessant, polder zelf heeft niet veel te bieden
- Opwekken van duurzame energie biedt kansen voor recreatie
- Bezorgdheid over invloed windenergie op rust en recreatie
- Spaar andere gebieden en kies voor windenergie op één locatie

Wonen, gezondheid, geluid en slagschaduw

- Niets doen is geen optie: duurzame energie is nodig
- Natuur, landbouw en recreatiemogelijkheden behouden
- Uitloopgebied van dorpen en steden behouden
- Kwaliteit van een gezonde leefomgeving behouden
- Zorgen over geluid en slagschaduw van windturbines
- Zorgen over verandering van uitzicht

Financiële participatie en energieopbrengst

- Streven naar 50% lokaal mede-eigendom
- Eerlijke verdeling lusten en lasten
- Twee manieren waarop kan worden geprofiteerd:
 1. Gebiedsfonds voor maatschappelijke doelen
 2. Individueel profijt

Informatiemarkt

- Indeling per thema:
 - Landbouw, bodem, water en klimaatadaptatie
 - Natuur, landschap en biodiversiteit
 - Recreatie en cultuurhistorie
 - Wonen, gezondheid, geluid, slagschaduw
 - Financiële participatie en energieopbrengst